

“ОМОНЁР”НИНГ
ОНАСИ

4

БЕБАҲО ИФОР
ёхуд француз атирига
йўл бўлсин!

5

ЎТИШ ДАВРИ —
ЎСИШ ДАВРИ
нега катталарни
кўпроқ ўйлантирмоқда?

6

“ТО ОТАНГ РОЗИ
ЭМАС...”

8

ЎзА сурат-лавҳаси

МУСТАҚИЛ ЮРТ ҲУНАРМАНДЛАРИ

Пойтахтимиздаги Фафур Гулом номидаги маданият ва истироҳат боғида республика “Хунарманд” ҳамда “Тасвирий ойина” уюшмалари, Байналмилал маданият маркази ва қатор ташкилотлар билан ҳамкорликда ўтказилган “Мустақил юрт ҳунармандлари” халқ бадий ҳунармандлиги ва амалий санъати маҳсулотларининг анъанавий VIII кўргазмасида Қорақалпоғистон Республикаси ва барча вилоятлардан икки юздан зиёд уста-хунарманд ҳунармандлик маҳсулотлари билан иштирок этишди.

Қадимий урф-одат ва анъаналаримизни асраб-авайлаш, моҳир усталар яратган услуб ва мактабларни янада такомиллаштиришда Президентимиз

Ислом Каримовнинг 2010 йил 30 мартдаги “Халқ бадий ҳунармандчилиги ва амалий санъатини ривожлантиришни янада қўллаб-қувватлаш тўғрисида”ги фармони муҳим дастуриламал бўлаётир.

Мунтазам ўтказилаётган ёш ижодкорлар кўргазмалари, фестиваллар, ижодий танловлар ўғил-қизларнинг халқ амалий санъатига, миллий ҳунармандлик буюмларига қизиқишини янада ошириш, қобилият ва салоҳиятини ҳар жиҳатдан қўллаб-қувватлаш ва рағбатлантиришга хизмат қилаётгани барчамизга аён. Кўргазмада ёғоч ўймакорлиги, попопчилик, тикувчилик, тўқувчилик, новвойлик, пазандалик, миниатюра санъати каби йигирма беш турдан зиёд қўл меҳнати маҳсуллари намойиш этилди.

ҲИКМАТ

Ақлинг пеш —
ишинг беш,
Ақлинг кеч —
ишинг ҳеч.

Халқ мақоли

АДЛИЯ ВАЗИРЛИГИДА

ННТ: ҚУЛАЙЛИК ВА САМАРАДОРЛИК

Мамакатимизда нодавлат нотижорат ташкилотлари фаолиятининг принциплари конституциявий даражада мустахкамланган. Аҳолининг турли қатламлари манфаатларини ақс эттирувчи, уларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қила оладиган ҳамда давлат институтлари билан ўзаро манфаатли алоқаларга кириша оладиган нодавлат нотижорат ташкилотларнинг кенг ривожланиши учун бузғунчи кунга қадар муқаммал ҳуқуқий ва ташкилий асослар яратилган.

Мазкур тизимда қабул қилинган қонун ҳужжатлари фуқаролик жамияти институтларининг ижтимоий фаолиятини ривожлантиришда, ННТлар фаолиятининг ҳуқуқий асосларини яратишда ҳал қилувчи омил сифатида ННТ тизимини кенг ривожлантириш, уларни ташкил этиш ҳамда фаолиятини йўлга қўйишда муҳим замин яратди.

Шу ўринда таъкидлаб ўтиш керакки, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2014 йил 10 мартдаги 57-сонли қарори билан тасдиқланган "Нодавлат нотижорат ташкилотларини давлат рўйхатидан ўтказиш тартиби тўғрисида"ги низомга мувофиқ жорий йилнинг 4 июнь куни Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирининг буйруғи билан "Нодавлат нотижорат ташкилотлари тадбирларини келишиш тартиби тўғрисида"ги низомнинг тасдиқланиши ҳам ННТ фаолиятининг такомиллашиши ва янада ривожланиши учун хизмат қилади.

Мазкур низомда ННТлар тадбирларини келишиш масалалари аниқ ва тушунарли тарзда баён этилган бўлиб, адлия органлари билан келишилиши лозим бўлган тадбирлар тури, ҳужжатларнинг тақдим этиш муддатлари, шунингдек, ННТлар, шу жумладан, уларнинг алоҳида бўлинмалари, халқаро ва хорижий ННТнинг ваколатхоналари ва филиаллари, диний ташкилотларнинг тадбирларини келишиш тартиби белгилаб берилган.

Ушбу ҳужжатга асосан, ННТлар ўз низомларидаги мақсадларига эришиш учун Ўзбекистон ёки чет элда ўтказиладиган анжуман, семинар, тренинг, йиғилиш, акциялар, давра суҳбатлари, учрашувлар, симпозиумлар ва бошқа тадбирларни Адлия вазирлиги билан келишиши шарт эканлиги белгилаб берилган.

Шунингдек, халқаро ва чет эл ННТларининг ваколатхона ҳамда филиаллари босма, аудиовизуал ва бошқа турдаги материалларнинг тайёрланиши ҳамда тарқатилишини Адлия вазирлиги билан келишилган ҳолда амалга оширишлари лозим деб белгиланган. Тадбир ўтказилишидан камида бир ой илгари ННТлар вазирлиқнинг тегишли идорасига босма, аудиовизуал ва бошқа турдаги материаллар лойиҳасини тақдим этишлари талаб қилинади. Бундай материаллар хорижда тайёрланиб, Ўзбекистонга олиб келинадиган бўлса, уларнинг нусхалари ёки намуналари тақдим этилиши керак.

Низомда, шунингдек, ННТнинг уставини (низоми)га мувофиқ унинг раҳбар органлари йиғилишлари, ННТнинг норматив-ҳуқуқий ҳужжатларида, давлат дастурлари ва миллий режаларда ҳамда Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг палаталари, Ўзбекистон Республикаси Президентининг девони, Вазирлар Маҳкамаси, маҳаллий давлат ҳокимияти органларининг ҳужжатларида ўтказилиши назарда тутилган тадбирлари, Ўзбекистон Республикаси Маданият ва спорт ишлари вазирлиги ҳамда унинг ҳудудий бошқармалари томонидан тасдиқланган ёки улар билан келишилган режаларга мувофиқ ўтказиладиган оммавий жисмоний-тарбия ва спорт тадбирлари, ННТнинг Вазирлар Маҳкамасининг 2014 йил 29 июлдаги 205-сонли қарори билан тасдиқланган Оммавий тадбирларни ўтказиш қоидаларига мувофиқ ўтказиладиган оммавий тадбирлари ҳамда бошқа ташкилотлар томонидан ўтказиладиган тадбирларда ННТ вакилининг иштирок этиши ҳолатларида адлия органлари билан келишиш талаб этилмаслиги ва келишиш талаб этилмайдиغان тадбирлар ҳақида адлия органига тадбир ўтказилишидан камида беш кун олдин ёзма равишда хабар берилиши белгилаб қўйилди.

Бундан ташқари, ННТлар томонидан ўтказиладиган тадбирларни келишиш борасидаги ННТлар ва адлия органларининг ҳуқуқ ва мажбуриятлари ҳам алоҳида ажратиб берилди.

Гулнора МАРУФОВА,
Ўзбекистон Хотин-қизлар
қўмитаси раиси ўринбосари.

А.МАТКАРИМОВ олган сурат.

ЕРГА МЕХҲР БЕРГАН...

Мингбулоқлик илғор фермер Жамилахон Сатторова ҳақида дастлаб туман қишлоқ ҳўжалиги бошқармасидан ижобий фикрлар эшитдик. Опанинг ҳўжалигига борганимизда, у чин маънода мактовга арзирли ишларни ташкил этганига гувоҳ бўлдик.

Жамила опа «Гулбоғ» ММТП худудида «Акмалжон-Абдуғаффор» фермер ҳўжалигини 2003 йили ташкил этган. Дастлаб 10 гектарда деҳқончилик қилди, 2009 йилга келиб тасарруфидagi ери 86 гектарга етди. Бироқ эгиздаги ҳар нихолга боласидек парвона бўладиган, масъулияти дамларда ҳордик нималигини унутадиган, туманда энг биринчи бўлиб, шартномавий режаларни уддалайдиган бу аёлга кўз тегдими, саломатлиги ёмонлаша бошлади. «Ернинг увули ёмон», деб ўйлади ва ерларининг ярмини бошқа бировга беришга қарор қилди. Шўқ, аста-секин соғлиги тикланди. Бугун 35 гектар ерда ғалла ва пахта етиштиряпти.

Фермернинг айтишича, 17 гектардаги бугдой ҳам, 10 апрель куни чигит қадаган 18 гектарлик ғўза пайкаллари ҳам тажриба участкасига айланган. Қўзда «Бобур» навли бугдой уругини «Meval» препаратига аралаштирилиб, намлаб, сўнг ерга сепилган. «С-6524» навли чигит ҳам шу усулда экилган.

Бу ҳақда батафсил маълумот олиш учун Республика пахтачилик илмий-текшириш институти ходими, қишлоқ ҳўжалиги фанлари номзоди Убай Мадрайимов билан телефон орқали боғландик.

— Бу модда уругни совуқ ва турли касалликларга чидамли бўлишини, ҳосилнинг эрта пишишини

Замондошларимиз

таъминлайди, — деди олим. — Чигит уч кунда оқ томир кўрсатиб, олтинчи куни униб чиқди. Ғўзалар касалликка чалинмади, баравж ўсяпти. Насиб қилса, пахтадан ҳосилдорлик 50 центнергача кўтарилди. Ваҳоланки, ўтган мавсумларда бу кўрсаткич 26 центнерни ташкил этган, холос. Бу ердаги пахтанинг бошқа ҳўжалиқларникига нисбатан 35-40 кун эрта пишиши кутиляпти. Бугдой ҳам худди шундай.

Янгиликни кўллашдан чўчимайдиган, касби энтомолог-агроном бўлган қаҳрамонимиз эса:

— Ерга нима берсанг, ер шуни сенга қайтарди, — дейди. — Ўтган йили давлатга пахта сотиш режасини 111 фоизга бажардик. Дон топириш режаси 132 фоиздан ошган. Мен мана шу кўрсаткич билан чекланиб қолишим мумкин эди, бироқ қишлоқ ҳўжалигига ҳам янгиликларни, олимларнинг излаш ишларини амалга тадбиқ этиш, синовдан ўтказиш керак. Бу янги ютуқларга замин яратди.

Ҳўжалиқнинг 10 нафар аъзоси бор, уларнинг 7 нафари аёллар. Матлуба Ҳанафиева, Гулчехра Ортимқова, Умида Сатторованинг деҳқончиликдаги тажрибаси катта. Ҳўжалик иқтисодининг ўсиши улар учун ҳам фойдали эканини яхши билишади. Энг муҳими, фермер ва жамоа ўртасида ҳамжиҳатлик бор. Бу ризқ учиратишдек эзгу ишда барчага куч-қувват бағишламоқда.

Шахло ТОШБЕКОВА,
«Оила ва жамият» муҳбири.
Наманган вилояти.

Оила тиласими

Ҳар бир гишти меҳр-муҳаббат, сабру қаноат, садоқат ва бурч, меҳнат ва фидойиликдан иборат бўлган оила мустаҳкам бўлади. Оилада соғлом маънавий муҳитни яратиш эса энг аввало ота ва болаларга, она ва бувиаларга боғлиқдир.

Ўзини ўзи бошқариш органлари, касб-хунар таълими бошқармаси, халқ таълими муассасалари билан ҳамкорликда фуқаролик ҳолати далолатномалари ёзиш бўлими томонидан ўтказиладиган тадбирларда шу масалага алоҳида эътибор қаратяпмиз. Соғлом бола соғлом маънавиятга оиланинг меваси эканини, оилани асраб авайлаш, унга садоқатни қизларимизга ёшиқдан ўргатиб боришимиз керак.

Оилани сабр ва матонатдан бино бўлган кўрган, бахт ва ҳаловат қошонаси деб билган кишигина уни ҳар қандай қийинчилик ва зиддиятлардан омон сақлайди. Афсуски, ёшларнинг арзимаган аразии,

майда-чуйда гап-сўзлар ва баъзи оналарнинг молпарастлиги оқибатида завод топаётган оилалар ҳам бор.

Ҳаётий мисол: бир аёл келин олди. Қайнонасининг измидан чиқмайдиган, мўмингина, келинчакнинг сепидан кўнгли тўлмаган қайнона уни ҳаёдеб камситаверди. Ўзи бирор хунарнинг бошини тутмаган, меҳнати билан бир сўм пул топмаган бу аёлга келиннинг сарпо-суруғи, меҳел ва кўрпа-тўшалари ёқмаган эди. У ҳаёда келиннинг сепидан, латта-путталардан ҳам муҳимроқ нарсалар борлигини тан олмас, ҳамма нарсани буюм билан ўлчарди. Оқибатда, қайнонанинг зулми, кам-

ҲАЛОВАТ ВА ИБРАТ ҚЎРҒОНИ

ситишларига чидолмаган келинчакнинг оиласи барбод бўлди. Бундай нохуш ҳолатнинг келиб чиқишига атрофдагилар ҳам, қайнона ҳам бирдек айбдор.

...Қайд этиш керакки, инсондаги фазилат ва қобилиятлар 3-5 авлод алмашинувида наслдан-насла ўтаркан, иллат ва қусурлар эса биринчи авлоддаёқ ўзини кўрсатаркан. «Қуш уясида кўрганини қилади», деганларидек, фарзандлар хонадон катталарининг юриш-туриши, гап-сўзи, ҳаётга қарашидан ибрат олади, ўрганади. Мутахассисларнинг аниқлашича, фарзанд учун дунёдаги энг яхши, энг ғўзал инсон — ота-онаси экан. Улар болага фақат панду насихатлар билан эмас, юриш-туриши, муомаласи, атрофдагиларга муносабати билан ҳам ибрат бўлади. Лекин

афсуски, ҳамма ота-она ҳам яхши жиҳатлари билан бола-сига ўрнак бўла олмайдиди.

— 3 ёшли ўғлимдан катта бўлсанг ким бўласан, деб сўраганимда, сизга ўхшаб роса ароқ ичман, сигарет чекиб, фақат телевизор кўриб ётавераман, деб жавоб берди, — дейди қабулимизга келган 35 ёшлардаги бир йигит. — Ўғлимнинг бу «орзу»-сини эшитиб, даҳшатга тушдим. Чунки мен ҳам фақат ичкилик ичиб, бекорчилик билан ҳаёт кечираётган эдим. Болам кўзимни очди. У бу сўзларни шу қадар бегуборлик билан айтдики, гўё унинг тасаввурида ҳаёт юмалаб ётишдан иборатдек эди. Болам менга ҳеч ким уқтиролмаган фожеани тушунириб қўйди. «Нега унга яхши нарсаларни ўргатмадим, нега уни ёрқин орзулар, катта мақсадлар сари етаклама-

дим», — деб ўзимдан нафратландим. Ўша кундан бошлаб болаларимнинг тарбияси билан жиддий шуғулландим. Уларга яхши ишларим билан ибрат кўрсатишга уриндим. Ичмасликка, мабодо кайфим ошса, кўзларига кўринмасликка интилдим.

Бу ҳаётий воқеа замирида ҳам отанинг фарзандлар олдидаги бурчи, масъулияти билан боғлиқ ҳикмат бор. Оилани муқаддас билиб, ҳар қандай шароитда ҳам боласининг бахти, ҳаловати ва бекаму кўстлигини деб ҳавойи истакларидан кечиб, ҳалол меҳнат қилиб яшаш халқимизнинг миллий қадриятлари даражасига кўтарилган.

Наргиза АҲМЕДОВА,
Ўрта Чирчиқ тумани
ФХДБ бўлими мудири.

Уларнинг бири 90, бири эса 80 ёш билан юзлашаётган бўлса-да, ҳамон одамлар орасида фидойилик намуналарини кўрсатиб яшашмоқда...

ҚЎШҚАНОТЛАР

...Тун ярмидан оғиб, тўлин ой янада ёрқинроқ нур соча бошлади. Ғўза эгатларидан шилдир-шилдири оқаётган сувнинг овози сустлашиб қолгандай гўё.

Холмамат бобо эндигина мизиган экан, Очахон момо елкасидан туртиб:

— Туринг чол, сувни биров уриб кетти-ёв! — деди ошиқиб.

Бобо бўлса:

— Кампир тушмагур-эй, қулогининг том битмаганига ҳайронман. Ҳозиргина сув ёқалаб келгандик-ку, сенга шундай туюлгандир. Ухлайвер, ўзим хабар оламан, — дея яктагани елкасига ташлаб, сувнинг биринчи қулоғига йўл олди.

Туннинг салқин ҳавоси этни жунжиқтирар, у ён-бу ёндан чия-бўриларнинг увуллашига эш бўлаётган қишлоқ итларининг товуши сираям ўчмасди. Бобо табиятан бир ўзи чўчимай юришга одатланган. Бироқ негадир бугун салгина ҳадик безовта қилаётир. Не кўз билан кўрсинки, ўзи билан тенгма-тенг келаётган соядан сесканиб ичига туфлади. Чолини бесаранжом бўлганини пайқаган кампир томоқ кирди.

— Яна сенми?! — бобо зарда аралаш сўради.

— Нима бўпти, саксондан ўтиб, тўқсонга тўқнашаётган бўлсангиз, кўзингиз кўрмай, бир нимага туртиниб тушманг, дейман-да, — дейди овозини кўтармай момо.

Чол-кампир шивир-шивир этиб сувнинг биринчи қулоғига етиб келишди. Дамбани кимдир бузиб кетибди.

— Уйинг донга тўлгурлар-ей, бир оғиз сўрашса асакаси кетармиди, — дея бобо қўлидаги қанор қоп билан сувни тўсади. — Ха, ҳозир ҳамманинг экинига сув керак. Бугун ғўзалар сувга қонсин, кейин ким олса олаверсин, чол, — дейди момо рўмолини пешонасига танғиркан.

Узоқдан машиналарнинг товуши эшитила бошлади. Ҳадемай тонг отади. Очахон момо ўйга толди, агар яна дала шийпонига қайтишса, сувни очиб кетишлари тайинлигини билиб, чолини гап билан чалғита бошлади.

— Эсингиздами, эшигингизга келганимда 17 яшар эдим. Раҳматли овсиним тилло хотин эди-я. Эртадан-кечгача далада бўлардим. Эгачи-сингилдек бирага яшадик. Кетмондан қўлларим қавариб кетсам, пешона терим-

дан кўзларим қизарсам хавотирга тушиб чора изларди, бечора. Ўзи тирноққа зор эди-ю, тўрт боламизнинг бошини силаб, оиламизни саклаб қолиш пайида юрарди. Сизни хурмача қилиқларингизни яхшилиқка йўярди, раҳматли. Бугун икки ўғил, саккиз қизни ўқитиб, хунарли қилиб вояга етказишимизда ҳам ўша фидойи аёлнинг хиссаси катталигини сира унутманг. Биласизми, атайлаб санаб чиқдим: 47 набира, 45 чеварага бобо-буви бўлибмиз. Эсингиздами, зогора нонга зор бўлган кунларимизни. Бугун эса оморда донимиз, элда номимиз бор. Яратганга шукр, ҳамма хурмат қилади, эъзозлайди, элнинг ўртасимиз, тўғрими, чол? — дея кетмонга суяниб турган чолини яна туртди момо.

Тонг оқара бошлаганида чол-кампир бир жуфт қушдек шошиб дала томон йўл олишди. Кўзлари ғўза эгатлари сувга қонганидан порлаб кетди.

Очахон момо ва Холмамат бобо ҳақида сўз кетгудек бўлса, бекободликлар бири тўқсон ёш билан юзлашаётган, иккинчиси саксондан сакраётган икки нуронийни кетмон кўтариб юришганини эриш санашмайди. Аксинча, ёшларга ўрناк бўлишаётганидан бошлари кўкка етади. Сиз-чи, мухтарам замондошим, балки, йўғ-э, буёғи энди муболага бўп кетибди, деган хаёлга бораётган бўлсангиз, йўқ, ишонаверинг, бу ҳақиқат.

Очахон момони қидириб, Бекобод туманидаги “Ойбек” фермерлар уюшмасига ботганимизда онахонни уйданмас, аксинча, шундоққина катта асфальт йўл ёқасида жойлашган “Очахон она” фермер хўжалигидан топишимиз мумкинлигини айтишди. Атрофнинг ободлигидан кўнглингиз равшан тортади. Бугдой бошоқлари тилло ранг тортиб қолибди. Ғўзаларга кўрсатилган агротехник тадбирлар баравжлигидан далолат. Хўжалик атрофига экилган олти юздан зиёд тераклар яна шунча олма кўчатлари барқ уриб ўсмоқда. Дала шийпонига йўл оларкансиз, каттагина ўрик даракти остига қўйилган сўри атрофига сувлар сепилган райхону гуллар ифори димогингизни очди. Шийпон теваарагида қатор терилган замонавий тракторлардан тортиб, турли хил мослама ва тиркамалар хизматга шай. Катта қозонда овқат тайёрлаётган аёлгина бизни қулиб қарши оларкан:

“Онам кўртхонада, зарур юмуш билан оворлар!” дея шу томонга йўл олди.

Узоқдан гоҳ қўйлагининг ёнги-ни шимариб, гоҳ рўмолини бошига танғиб келаётган онахонни дарров танидим. Юзларини босган ажинларда ўзи севган қора тупроққа олинган эгатлар ётгандек гўё, кўзларидаги самимий нурда даланинг нурафшонлиги гавдалангандек бўлади.

— Меҳнат каттаю кичикни ҳамиша улуғлаган, — дея сўз бошлади Очахон момо дастурхонга қўйилган нонни синдиракан. — Мана шу қўлларим кетмон ушлаганига бу йил 62 йил тўлибди. Шунча йилдан бери меҳнатнинг ҳалол нонини еб, бобонгиз иккимиз фарзандларимиз билан яшаётимиз. Кўнгилга буйруқ бериб бўлмас экан. Тақдиримга ерни севиш, уни ардоқлаш, унумли фойдаланиш деган иборалар ёзилган эканми, билмадим, ҳеч ундан кечгим келмайди. Бошимдан кўп синовлар ўтди. Аввал оддий ишчи, кейин бригадир, фермер хўжалиги раҳбарлиги, хуллас, замин билан тиллашишдек улуғ вазифа юклаган экан, дея ўйга чўмади момо....

Айтишларича, туманининг учта худудини обод қилишга уринган бу аёл эл оғзига тушган мана-ман деган эркаклардан қолишмай, кунни тунга улаб, қумлиқлардан ҳам юқори ҳосил олишга эришганини кўпчилик яхши эслайди.

Бундан 27 йил аввалги, қуш учса қаноти, одам юрса оёғи қуядиган лалми ерлар — бугун жаннатмонанд ғўшага айланган гўё.

— Мана шу кенгликларнинг 180 гектарлик майдонида мени бригадир қилиб жўнатишганди, — дея хотирлайди момо. — 70 киши яқин кўмақчиларим. Ўшанда 7 та катта сув насоси ўрнатилган муваффақ бўлгандик. Аслида, ана шу йиллари бу ерларга арпа экардик, базўр 7 центнердан ҳосил олган бўлсак, кейинги йиллари пахтага 15 центнердан давлат шартномаси қўйилган бўлса, ярмини зўрга бажарардик. Турли агротехник тадбирлардан сўнг айни дамда пахта ва ғалладан ҳосилдорлик йил сайин ошиб бормоқда. Ўн йил аввал Президентимизнинг раҳнамолиги остида менга ҳам ҳақиқий мулкдорга айланиш бахти насиб этди. Баъзида нега шу ёшингизда ҳам кетмон кўтарасиз, дейди болаларим. Менда орият кучли. Кўзларимга шу тупроқлар тушмагунча, билаларимдан куч кетмагунча аҳдимдан қайтмайман, менинг таскин топар жойим мана шу олтин думрак, дея жавоб бераман.

Ҳар бир ишнинг ўз заҳмати, ташвиши бор. Уларни енишда ёнингдаги кўмақдошларингизга суянасан. Катта ўғлим Эсонбой хўжалик раҳбари, кенжамиз Рўзимурод иш бошқарувчи. Сувчиларимиз Акмал Қўчқоров, Икром Болтабоев, Аззам Ибрагимовнинг ишларидан кўнглим тўлаяпти. Шунингдек, Назокат Бахронова, Баҳоргул Тўраева, Холбека Ҳамдамова, Жумагул Қурбонова, Маъмура Турсунова, Ҳилола Ниёзова, Санобар Темурова ва Акбар Мирзаев сингари жонқуяр аъзоларимиз меҳнатини ҳар қанча қадрласак арзийди....

Нигора ЎРОЛОВА,
“Оила ва жамият”
муҳбири.
Тошкент вилояти.

Ватан тану жони унинг...

Айни вақтда Тошлоқ туманидаги Дўстлик маҳалласида истиқомат қилаётган меҳнат фахрийси Нина Зокирова ҳам ёшлик дамларини эслаганда шу юртга меҳри ортаверади. Нина Бореевна Тошлоқни, тошлоқликларни яшаш кўради.

Қўни-қўшниларнинг Нина опа билан ҳамиша қадрдон бўлишгани, маҳалла аҳлининг оқибати ёрқин хотираларига айланган. Қаҳрамонимизнинг тақдири ўзбеклар билан тутшиб кетди. Отаси Борий, онаси Марям Юмагулова олис Бошқирдистондан Тошлоққа кўчиб келишганида Нина Зокирова икки ёшли гўдак эди. Нина опа шу ерда камол топди. Тумандаги 1-мактабда ўқигандаёқ унинг аълочи ва фаоллиги барчанинг эътиборига тушди. Ўрта таълимни тугаллаганда Нина Бореевна устозлари изидан бошини дилига тугди.

Таълим-тарбия иши осон эмас. Нина опа буни яхши тушунарди. Шунинг учун ҳам ўқиб-излашдан тўхтамади. Ҳозирги Фарғона давлат университетининг рус тили ва адабиёти факультетини сиртдан тамомлагач, қадрдон мактабига ишга кирди. Кейинроқ ёш муаллиманинг фаолияти 2-мактабда давом этди. Қисқа вақтда Нина Бореевнанинг ўқувчилари фан олимпиадаларида юксак натижаларни кўрсатишди, уларнинг кўпчилиги нуфузли ўқув масканларига қабул қилиндилар. Ўғил-қизларнинг рус тилини пухта ўзлаштиришга иштиёқи кучайди. Туманда унинг номи тез танилди, ҳамкасблари иқтидорли ўқитувчига ҳавас қилишарди. Айниқса, ўша вақтларда халқ таълими мудири бўлган Норқўзи Қурбонов, мактаб раҳбари Тожихон Азизованинг устозга ишончи ортди. Ҳатто вилоят халқ таълими бошқармасига ишга таклиф қилишганда ҳам Нина Зокирова миннатдорчилигини билдириб, болаликда меҳр берган дўстларидан, қадрдон опа-сингил, ака-укаларидан, унга шунча раҳмат келтирган ўқувчиларидан узоқ кетолмади.

Устоз муаллима ўзининг самарали меҳнати ҳукуматимиз томонидан муносиб тақдирланганида ҳам қамтарлиқни унутмади. “Мен шу ватандошларим, ҳамкасбларим, шоғирдларим туфайли обрў топдим” дея қувонди. Сўхбатимиз чоғида фахрий устоз юрагидагиларни шундай тўққилланиб сўзлади:

— Мен Ўзбекистонда вояга етдим. Шу халқнинг меҳридан, мурувватида баҳраманд бўлдим. 2 фарзанднинг онаси, 4 набиранинг бувиси бўлиш насиб этди. Ёшим саксонга яқинлашяпти-ю, раҳматли онажонимнинг ушбу ҳикматли насиҳатларини ўғил-қизларимга ҳамон эслатаман: “Шу азиз Ватанинг асл фарзанди бўлинглар. Мана шу тупроқда камол топдингизми, унга чин кўнгилдан хизмат қилинглар!”

Ўзбек тилида ҳамиша раван гапириб, ҳамманинг кўнглига йўл топа оладиган устознинг самимий дилсўзлари бу.

Мадаминжон СОЛИЖОНОВ,
Фарғона вилояти.

Ўзбекистон халқ артисти, "Меҳнат шухрати" ордени соҳибаси, "Омонёр" фольклор этнографик ансамблининг бадий раҳбари Раҳимахон Мазоҳидова ҳаёт бўлганида бугун 85 ёшни қаршилаган бўларди. Умрини санъатга бахш этган Раҳимахон аянинг ортидан меҳрибон устоз деган улуг ном, бир-биридан тарбияли, оқил фарзандлар ва санъатдаги йўлини давом эттираётган кўплаб шогирдлари қолди.

"ОМОНЁР"НИНГ ОНАСИ

Раҳимахон аянинг шогирди, "Кўкон ёр-ёри" (собиқ "Омонёр") ансамбли бадий раҳбари Хурсаной ҚОДИРОВА ҳикояси:

— Раҳимахон опа тўққиз ёшдан бошлаб кўшиқ куйлаган экан. 1948 йил Кўкондаги 8-мактабни битириб, Муқимий номидаги шоҳи атлас тўқиш фабрикасига ишга қиради. Фабрикадаги бадий ҳаваскорлик тўғрисида қатнашиб, устозлар эътиборига тушади. Ўзбекистон халқ артисти, режиссёр Мурод Қўлдошев 1955 йили Кўкондаги театрга ишга таклиф этади. Шундай қилиб, устознинг ҳаёти санъат йўлига туташади.

Раҳимахон опа Кўкон шаҳар мусикали драма театридаги 50 йиллик фаолияти давомида 30 дан зиёд турли жанрдаги спектаклларда ажойиб образлар яратган. "Бой ила хизматчи" (Раҳима хола), "Кон сачраган тол" (Норхоннинг онаси), "Дўст нидоси" (Разно), "Холисхон" (Мастура), "Адашган сохибжамол" (Чарос), "Муқимий" (Рисолат чевар), "Нурхон" (Нурхоннинг онаси), "Куёвнинг омонати" (Тўтихон) образларини маҳорат билан талқин этганини, "Ўткан қулар", "Зулматни тарқ этиб", "Ота васияти" каби кинофильмлардаги ролларини санъат ихлосмандлари ҳалигача эслаб юришади. Раҳимахон аямиз "Феруз", "Бозиргоний", "Самарқанд ушшоғи", "Қашқарчаи ушшоқ" ва "Чорзарб" каби мақом ашуллаларини ҳам маромига етказиб куйлаб, кўшиқ шинавандалари кўнглидан жой олган эди. Устоз ўзбек халқ лапарларини қайта тиклаб, "Кари наво", "Мужгонларинг" — га янгича сайкал, жилло берган эди.

Устоз билан 28 йил бирга ишлаб, ижод қилиш бахтига муяссар бўлдим. Мени Мунисахон аям 17 ёшида театрга олиб келиб, Раҳимахон аянинг қўлига топширди. Ўшанда, 1979 йили мактабни битириб, ҳозирги Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институтининг сиртки бўлимига ўқишга киргандим. Театрга ишга қабул қилинган кунимданок устоз мени уйлари оғиб кетди дилар ва беш йил уларнинг хонадонига ўз қизидек яшаганман. Ана шу йилларда улар санъаткор қиёфасида меҳрибон она, жонқуяр устозни кашф этганман.

Аямиз ҳар бир кунни кадрлар, умрнинг ҳар дақиқасидан самарали фойдаланиб қолиш керак, деган ақидага амал қиларди. Устоз қўйлай бошлаганида театрининг томоша зали жонланиб кетарди. Давраларга фойз қиларди.

Ишга келган кезларимда устознинг турмуш ўртоғи Тошпўлатжон Мазоҳидов театр директори эди, барча ходимлар у кишига "тоға" деб мурожаат этарди. Чунки у қоровулдан тортиб, катта санъаткорларга бирдек ғамхўрлик қиларди. Ўша

даврдa театрининг йиллик режасини бажариш учун икки ойлаб спектакль ва концерт дастурлари билан юртимизнинг вилоятлари ҳамда туманларида ижодий сафарларда юрар эдик. Раҳимахон аямиз беш фарзандини театр гастролларида юриб, катта қилганлар.

Театрдаги биринчи катта ролим "Ёрилтош" мусикали спектаклидаги Гулнора образи бўлган. Аяжоним ўшанда ёнларига қақариб: "Қизим, бу образ сени келажатингни белгилайди, режиссёрлар шу ролдаги маҳоратингга қараб роль беради, овозингни асраб чиройли ижро этгин", — деб насиҳат берганлар.

Театр иш тартиби метин иродани талаб этарди. Эрталаб аям оила аъзолари ва биз шогирдлар дастурхон атрофида йиғилганимизда ишларимиз билан қизиқиб, маслаҳат берад, сўнг ҳаммамизга омад тилаб дуо қилгач, иш вақтига қадар ўзларининг таъбирларига "савобли ишларини" бажариш учун йўл олдилар. Бир кун қўшни ёки дугоналарига келин излаб совчиликка борсалар, бир кун кимнингдир ўғли ё қизига иш сўраб, расмий идораларга учрар, яна бир куни маҳалладаги нотинч қолган оилаларни яраштириш учун шошардилар. Фарзандлари ва рўзгордан ортган пулларини йиғиб, қайси муҳтожни уйлантириб қўймас экан, дея турмуш ўртоғи билан маслаҳатлашардилар. Ҳамиша одамларнинг ташвишлари билан елиб-югуриб юрганларни боисми, аянинг ҳурмати жуда баланд эди. Қайси идорага бирор юмуш билан борсалар, албатта, илтимослари инобатга олинарди.

Тошкент вилояти Бўстонлиқ тумани ҳокимлиги 1981 йили устозни чақириб янги ташкил қилинган "Гулёр" фольклор жамоаси дастурларига ёрдам беришларини илтимос қилади. Ижодий сафардан қайтган устоз: "Шаҳримизда ҳам шундай жамоа яратсак, бўлади-ку", — дея Кўкон шаҳар Маданият бўлимига қарашли

Дегрезли маҳалласидаги 3-клубда "Омонёр" фольклор ансамблини ташкил этиб, доира чалиб кўшиқ айтучи аёлларни ва биз шогирдларни унга жалб этдилар. Дастлаб 35 аёлдан ташкил топган жамоа аъзолари сони кейинчалик 50 га етди. Ансамблдаги кўшиқ, лапар, ўлан ва айтишувларни халқ орасидан излаб топди ва ёнларида доим олиб юрадиган кичкина магнитофонга оҳанглари ёзиб, сайқаллаб, ансамбль иштирокчиларига ўргатиб, халқ сайилларида, вилоят ҳамда шаҳар тадбирларидаги концертларда ижро этди. Республика миқёсида ўтказилган барча кўрик-танловларда муносиб ўрин олиб, халқимиз олқишига сазовор бўлди. 1992 йил театримизда "Тоҳир ва Зухра" мусикали драматини сахналаштириш учун пойтахтдан маҳоратли бастакор Дехқон Жалилов ва балетмейстер Юлдузхон Исмамова ёрдамга қақарилиди. Бу пайтда мен фарзанд боқиб татилидан қайтмаган эдим, уйда ўғилларимга қараб ўтиргандим. Раҳимахон аям телефон қилиб: "Бўлди энди, ишга чиқкин қизим, Зухрони ўйнайсан, Дехқонбойга айтиб қўйдим, эртага кутаман", дедилар. Қаранг, менинг ана шундай дунёларга алишмайдиган яхши устозим бор эди-я.

1997 йили Раҳимахон аям ҳамда яна бир камтарин устозим Ўзбекистон санъат арбоби Юлдузхон Исматованинг "Тановор" рақс ансамбли билан бирга "Қора кўзим" номли бутун дунё фольклор ансамбллари фестивалида "Кўконда юз очар" деб номланган театрлашган дастуриимиз билан қатнашдик. Кўконча ёр-ёрларимиз, келинсалом, шўх лапарларимиз билан фестивалда совриндор бўлиб қайтдик. Фестивалдан сўнг номоддий маданий меросимизни янада чуқурроқ ўрганиб, уни келажак авлодга етказиш йўлидаги масъулият янада ошди. Устоз раҳбарлигида "Омонёр" ансамбли шу йили Самарқанд шаҳрида илк мартаба ўтказилган "Шарқ тароналари" фестивалида шўх лапарлари билан қатнашиб, томошабинлар олқишига сазовор бўлди. Аямизнинг санъатимиз йўлидаги фидокорона меҳнатлари қадрланиб, Президентимиз Фармонига биноан "Меҳнат шухрати" ордени билан тақдирланди.

2003 йилда "Омонёр" ансамбли "Кўкон ёр-ёри" деб номланди ва опа мени унга бадий раҳбар бўлишимни маслаҳат бериб: "Сен кўркмай ишни бошла, ёнингда маслаҳатчи бўлиб тураман", — дедилар. Мана, шунга 13 йил бўлибди. Ая билан бирга "Кўконда қиз қочди" деб номланган театрлашган сахна кўринишини тайёрлаб, 2005 йили Андижон шаҳрида ўтказилган республика минтақавий фольклор фестивалида олий ўринни қўлга киритдик ва Англияда ўтказиладиган халқаро фестивалга йўлланма олдик. Ўшанда Раҳимахон ая иккимиз ва ансамблимиз аъзоларидан бахтлироқ одам йўқдек эди, дунёда. Лекин афсуски, Кўконда бизни фожиа кутиб турган экан. Опамизнинг шифокор қизи доводона автохалокатга учраб оламдан ўтган эди... Фарзанд доғи аямизни енгиб қўйди. Англия сафари ҳам кўнглимизга сиғмади. Шунда ҳам Раҳима опа ижод билан, кўшиқ билан овунди. Соғиниб уйларида кўргани борсам, ҳикматли

 Хотира саодати

сўзларни айтиб, суҳбат давомида эсларига тушиб қолган қадимий кўшиқларни ўргатиб: "Бу кўшиқлар ҳаётинг давомида сени боқади. Мен халқнинг ичига кириб, дурдона кўшиқларни ўрганиб, сўзларини пардозлаб, оҳангини сайқаллаб, яна халққа қайтариб, кам бўлмадим. Халқнинг ўзи хазина", — деган эди.

Ўзбекистон телевидениеси 1996 йили Раҳимахон Мазоҳидова иккимиз иштирокимизда "Устоз ва шогирд" номли концерт дастурини тайёрлади. Лапар кўшиқларимизга Ўзбекистонда хизмат кўрсатган санъат арбоби Юлдузхон Исмамова "Тановор" ансамбли билан рақслар сахналаштирди. Ана шу дастурда аямиз: "Хурсаной менинг йўлимдан юриб, ўз йўлини топди", деб ижодимга баҳо бердилар. Бу таъриф мен учун катта муқофот эди, албатта. Кейинчалик "Кўкон аёли" номли телефильми яратилди. Суратга олиш ишлари тугагач, Кўконга келаётганимизда: "Ана, кўрдингми, сен мен очган мактабнинг давомчиси бўлдинг, мен қариб қолдим, энди ўзинг ҳам шогирд тарбияла. Мендек эл суйган санъаткор бўлгин, мен босган зиналарни босгин", деб узок ақлади.

2007 йилда "Кўкон ёр-ёри" ансамблимизга "Халқ ҳаваскорлик жамоаси" унвони берилди. Маданият ва спорт ишлари вазирлиги вакиллари шаҳримизга келиб, дипломни тантанали равишда Раҳимахон аямизнинг қўлига топширганда: "Кичкинагина меҳнатимизни қадрлаб келибсизлар, қуллук, раҳмат, энди бу муқофотни Хурсанойга топшираман", деб менга бердилар. Дипломни суюниб, йиғлаб қўлимга олар эканман, устоз зиннамага катта маъсулиятни юклатганликларини сездим.

2008 йили 25 февраль куни биз шогирдлар суянч тоғимиздан жудо бўлдик: меҳрибон устозимиз Раҳимахон ая оламдан ўтдилар. Ўша йили вазирлик томонидан ансамблимиз Раҳимахон Мазоҳидова номидаги "Кўкон ёр-ёри" фольклор этнографик халқ ансамбли" деб эълон қилинди.

Устозимни хотирлар эканман, ҳаммиси: "Аяжоним", дея ардоқлайман. Ҳамма соҳадаги устозлар ҳам элу юрт ҳурматида, эътиборида бўладилар. Лекин Раҳимахон аямиз ўз меҳр чашмаси билан шогирдлар кўнглидан мустаҳкам жой олди. Аяжоним ўзлари онамдан сўраб, камимни тўлдириб, турмушга узатдилар, келинсаломларимни айтиб, дуо қилиб яна орамдан келинлик хонадонимга бориб хабар олиб турдилар. Устоз жуда зийрак, тадбиркор, саранжом-саришта, жафокаш, бир қўлида бешикни, бир қўлида дунёни тебратган забардаст санъаткорлардан эди. Йўлларида учраган тўсиқларни, муаммоларни аския, ҳазил-мutoйба билан енгиб кетарди. Бугун ўйласам, мен яшашни отамдан, муносиб яшашни устозимдан ўрганибман...

Айни пайтда юртимизда доира чалиб, лапар айтаётган аёлларнинг кўпчилиги Раҳимахон аяни ўзларига устоз деб билади. Қайси тадбирларга, қайси давраларга борсам, халқимиз "Раҳимахон опанинг шогирди келди, телевизорда концертларининг кўрдик, лапар кўшиқларини маза қилиб эшитдик. Яшанглр, опанинг издошлари!" деб дуо қилишади. Шундай пайтда аяжоним ҳаммиса ёнимизда юргандек бўлаверарди.

Меҳринисо ҚУРБОНОВА
ёзиб олди.

...Болалигимда тупроқ кўчаларнинг ҳиди гул этиб димоғимга урилари. Ойшнинг таниб-нонлари исини ҳали-ҳануз кўнглим орзиқиб эслайман.

...Бу таниш бўй ёшлик йиллари, печкага ўтин қалаб, атрофида исинганимиз, ўчоқ бошида онамнинг ёнидан қимирламай, қозондан вижирлаб пишиб чиққан бўғирсоқларни талашиб-тортишиб еганларимизни эслайман.

...Ҳар куни кечқурун ҳовлига сув сепиб, супага жой ҳозирлаганимизда садарай-ҳонларнинг хушбўйидан маст бўлиб, ҳаёл сурганларим — унутилмас хотиротларим қаторида кўнглимга муҳрланган...

БЕБАҲО ИФОР

ёхуд француз атирига йўл бўлсин!

Турли асар қаҳрамонларининг шу каби хотираларини ўқиркансиз, беихтиёр ўша ифорларни ҳис қиласиз, райхон, тупроқ ёки иссиқ нон ҳиди димоғингизга урилгандай бўлаверди. Менинг болалигим эса учинчи қаватда, уч қонали уйда ўтган. Ҳеч эсимдан чиқмайди, ўша кезларда ойимнинг кўйлақларидан таралиб турадиган француз атири ҳидини жуда яхши кўрардим. Ҳатто ишдан келгунча у кишини соғиниб кетсам, дарҳол жавонни очиб, кийимларини ҳидлаб-ҳидлаб олардим. Ойим келгач, шу гапларни айтиб берсам, кулиб қўярдилар.

— Бир парчагина еринг бўлса, райхон эксанг, ҳовлигидан райхон ҳиди келиб турса, оҳ-оҳ, — дердилар сўнг.

Балки бундай пайтда онам ўзининг болалиги, онасининг ифорини соғинган бўлса керак.

— Райхоннинг нимаси яхши, мен учун сизнинг атирингиз ҳидидан зўри йўқ, — жавб қилардим аямга.

— Болажоним-эй, жазирамадан сўнг кечки пайт ҳовлига сув сепсанг, райхонларни бир силкитсанг, атрофга ёқимли бўй таралса, ана роҳат мана роҳат, — дерди онам ўз фикрини маъқуллаб.

Мана бу сўхбатга ҳам йигирма беш йилдан зиёд вақт ўтибди. Ўтган йиллар мобайнида онам орзуларига эришиб, ҳовли-жойига эга бўлди ва янги уйга кўчиб келишимиз ҳаманоқ айвон лабига райхон экидилар.

...Тўғриси, аямнинг райхонга меҳри қачон тушган, билмайман, аммо у киши бу хушбўй гулнинг бир шохчасини ҳам увол қилмайдди. Ёзда-ку, стол устидаги гулдонларда ҳам райхон шохчалари барқ уриб туради.

— Ахир райхон уйнинг санитария-ку, — дейдилар онам. — Гулдонларга солиб қўйсанг, турли ҳашаротларни ҳайдашга ёрдам беради. Сиз ёшлар бўлса ёз кунларида хоналарга ҳавони хушбўйлантйрувчи аллабалоларни сепиб юрасизлар. Райхон ҳиди ёзининг жазирамасида кишига ором беради, асабларингизни тинчлантиради, табиийлиги учун баъднингизга ҳам урмайди. Муздай чалопга солиб ичансанг, иштаҳангизни очади, иссиқ маставага тўрбаб есангиз, ҳазм қилишга ёрдам беради.

Мутахассислиги биолог бўлгани учундир, онам бундай маълумотлардан

истаганингизча айтиб беради. Баъзида бу сўзларга ишонқирамай қараб турганимизни сезса, "Менинг таомларимни нима учун дарров соғиниб қоласизлар?" — деб сўрайдилар.

— Зираворларингиз бошқача-да, — деймиз бирваракайига.

— Зираворим райхон-да, — дейдилар.

Кузда райхонларни йиғиштириб, махсус усулда қуритади. Шохларини йирик бўлақларга бўлиб каттароқ идишларга солиб қўяди. Зиравор сифатида ишлатиладиганларини майдалаб, ҳавончадан ўтказишди.

...Бир куни дадамнинг тоблари қочиб қолди. Билсак, қон босими сал ошган экан. Аям дарҳол чой дамлаб келди. Дадам: "Энди ичадиган чойимиз ҳам райхон-чойга айланибди-да", — деди кулиб. Аммо бир-икки соатдан сўнг ўзини анча яхши ҳис қилган: "Оббо, онаси тушмагур-эй, ё ишончингиз ёрдам беряпти, ёки бу райхон ҳақиқатан ҳам малҳамнинг ўзи", — деб хайратини яширолмади.

Аслида, ўзбек ҳовлиларида райхоннинг бу қадар севиб ўстирилишининг сири фақат буларгина эмас. У йиллар чигиринидан ўтган, ҳиди-ю, таъми, фойдали хусусиятлари билан иқлимимизга мос, ошхонамизга хос ўсимликка айланган. 80 ёшли бувим ҳам ҳалигача супаси пастига райхон экмаса кўнгли тинчимайди. Гултожиҳўрозу, намозшомгул, кўнғироқгулу мойчекаклари ёнида албатта, райхоннинг турли хилларига жой ажратади.

— Айнан эшик олдида райхон экилиши бежиз эмас, — дейди бувижоним.

Дил изҳори

— Бу ўсимлик турли ноҳуш ҳид, зараркунандларнинг уйга киришига йўл қўймайди. Яна заҳарли жониворлар ҳам райхон ҳидидан қочиб, уйга яқинлашмайди, болаларга зиён етказмайди, деб айтишган момоларимиз. Ёзда кўкат, қишда зиравор сифатида фойдаланиб, йил бўйи ошхонадан аримаси-да, ҳечам ундан кўнглингиз қолмайди. Одам вужуди ўзига керакли нарсани жуда яхши билади-да.

Бувижонимнинг бу фикрлари илмий жиҳатдан исботланганим, йўқми, буни билмайман, аммо улар йиллар давомида оилаларда шаклланган, дейиш мумкин.

Олимларнинг маълумотларига кўра эса...

— Асл ватани Ҳиндистон саналган райхон ўсимлигининг иси табиатда мавжуд ҳеч бир ўсимликка ўхшамайди, — дейди тиббиёт фанлари номзоди Саноат Зоҳидова. — Шу сабабли у таомлар тайёрлаш, доривор ўсимлик сифатида фойдаланилишидан ташқари хона ҳавосини янгилаш, хушбўй ис киритиш учун ҳам қўлланилади.

У ҳар қандай таом учун энг чиройли ва хушбўй безак бўла олади. У организмнинг умумий ҳолатини яхшилашда жуда катта қўлмачи. Шу сабабли ҳам бошидан жарроҳлик амалиётини кечирган кишиларга уни истеъмол қилиш тавсия этилади. Томоқ оғриғи ва оғиздаги инфекцияларни йўқотишда қайнаган сувга солинган райхон баргидан тайёрланган дамлама билан чайиш лозим. Оғиздан бадбўй ҳид келиши, милк шамоллаши, оғриши ва кариесда, буйракдаги майда тошларни эритишда, сийдик йўли касалликларининг олдини олиш ва даволашда ҳам айна дамлама қўл келади. Шу билан бирга бош оғриғи, юрак хасталиклари, ревматизм каби кўплаб касалликларнинг давоси ҳам баъйни райхонда.

Ёнимизда ўсаётган ҳар бир ўсимликнинг ўзига хос шифобахш хусусияти бор. Улардан фарқли ўлароқ райхоннинг хушбўй ифори хотираларимиз қат-қатига сингиб кетган.

...Тўғриси, бугунга келиб, болалигимда мен учун энг ёқимли туюлган ифор, онам билан чамбарчас боғлаб қўйганим — француз атирининг бўйини ростидан ҳам унчалик эсполмайман.

Ҳар сафар онамни соғинсам, ота ҳовлимизга бориб, уларни кўриб қайтаман. Айниқса, ёз кунлари онамнинг ўзи ҳаёл қилганидай, кеч тушганда, ҳовлига сув сепиб, райхонларининг хушбўйидан сармаст бўлиб ўтириши, улардан завқланишини кузатарканман, бир фикр ҳаёлимдан бот-бот ўтаверади: райхон бўйлари ёнида француз атирлари хидига йўл бўлсин экан.

Гулрух МҲМИНОВА,
"Оила ва жамият" муҳбири.
Самарқанд вилояти.

ЧОРСУ ВА ЧОРСИ — "Чорсу" сўзи асли, "тўрт томон", "чорраҳадаги бозор жой" маъносини англатган. Тарихий шаҳарларнинг марказий чорраҳасидаги, одатда, усти ёпиқ бўлган савдо-сотиқ жойи "Чорсу" деб аталган. "Тарих атамалари луғати"да изоҳланишича, қадимги Мисрда доира ичидаги чорраҳа шаклидаги иероглиф "шаҳар" мазмунини ифодалаган. Қадимги Рим шаҳарсозлигида ҳам чорраҳа махсус иморатлар билан ажратилган.

Шунингдек, тилимизда белбоғ, кийикча, катта рўмол ҳам "чорсу"нинг ўзгарган шакли "чорси" сўзи билан ифодаланиши кузатилади.

Авазхон бундай қараса, шаҳар Чорсу билан Регистондан иборат экан.

"Гулшанбоғ" дostonидан

У каттакон чорси қийиқчанинг бир учидан тутиб силкитди.

Ўткир Ҳошимов

РЕНЕССАНС — уйғониш даври "ренессанс" сўзи билан ҳам ифодаланади. Бу сўзнинг туб илдизи "уйғониш", "қайтадан юзага келиш", "тикланиш" деган маъноларни англатган. "Ренессанс" атамаси дастлаб Италиядаги маданий-маънавий юксалишга нисбатан қўлланилган. "Шарқ ренессанси" деб аталадиган давр ўрта асрлардаги Марказий Осиёдаги юксалиш билан боғлиқ.

Инсоният тўғрисидаги қарашлар Ренессанс даврида янада юксалликка кўтарила бошлади.

Журналдан

СЕПОЯ — сепоя сўзининг туб илдизи "уч поя" дегани. Ўтмишда тўғон, дамба қуришда дарё ва анҳорларнинг қирғоқларини сув ювиб кетишидан сақлашда ишлатилган мослама "сепоя" деб аталган. "Тарих атамалари луғати"да изоҳланишича, учта поя бир-бирига учбурчак шаклида мустаҳкамланиб, ҳосил бўлган учбурчакнинг ораси харсангтошлар ва бошқа материаллар билан тўлғазилиб, сув йўли тўсилган ва қирғоқ мустаҳкамланган. Сепояни ясовчи усталар сепоячи деб аталган. Бу усул ўтган асрнинг 40-йилларигача юртимизда кенг қўлланилган.

КУЛЛИЁТ — қадимий Шарқ мумтоз адабиётида бир муаллифнинг танланган асарлари "куллийёт" деб аталган. "Куллийёт" сўзининг туб илдизи "тўлиқлик" деган маънони англатади. Алишер Навоийнинг тўрт девонни бирлаштирган "Ҳазойин ул-маоний" асари ҳам куллийёт деб аталади. "Куллийёт" факультет маъносини ҳам англатади.

Аваз ирғиб туриб, тоқчадаги бир даста қоғозлар орасидан варақлари зарафшон қилинган катта куллийёт кўтариб келди.

Саъдулла Сиеёв

Эшқобил ШУКУР
тайёрлади.

РЕКЛАМА • РЕКЛАМА • РЕКЛАМА • РЕКЛАМА • РЕКЛАМА • РЕКЛАМА • РЕКЛАМА • РЕКЛАМА

«ЎКТАМХОН-НУР» ўқув маркази

қуйидаги ўқув курсларига таклиф этади:

Тикувчилик — 3 ой.

Сартарошлик — 2-3 ой (ўғил болалар учун).

Аёллар костюм-шимми, плаш-пальто — 1-2 ой.

Ҳамшира — 6 ой (4 ой ўқиш, 2 ой амалиёт).

Ҳамшира (тезкор) — 3-4 ой (амалиёти билан).

Тиббий массаж — 3 ой (2 ой ўқиш, 1 ой амалиёт).

Торт ва пишириқлар — 2 ой.

Олий торт безатиш курси — 1 ой.

Уйгур, Европа таом ва салатлари — 2 ой.

Жаҳон таомлари — 2 ой.

Аёллар сартарошлиғи — 3 ой.

Тўй ва оқшом турмаклари ва макияж — 1 ой.

Бухгалтерия ҳисоби — 3 ой (0 дан балансгача).

Элита парда ва чойшаблар тикиш — 1 ой.

Элита парда ва чойшаблар тикиш олий курси — 1 ой.

Бичиш-тикиш, моделлаштириш ва малака ошириш — 1 ой.

Сартарошлик — 2-3 ой (ўғил болалар учун).

Тирноқ, кеприк ўстириш ва дипелация — 1 ой.

Каштачилик — 3 ой (машинкада вышивка).

Тўқувчилик — 3 ой.

Инглиз тили — 3 ой, рус тили — 3 ой, турк тили — 3 ой, корейс тили — 3 ой.

Бисер, яъни мутағо мунчоқли безак тушириш — 2 ой.

Декоратив гул ясаш — 1 ой.

Сарпо қути ва саватлар ясаш — 1 ой.

Бисердан гуллар, дарахтчалар ясаш — 2 ой.

Карвинг (мева ва सबзавотлардан композиция ясаш) — 3 ой.

Компьютер сабоқлари — 2 ой, интернет — 1 ой.

Барчаси амалиёт билан. Ётоқхона бор.

Ўқиниш тугатганларга ДИПЛОМ берилади.

МАНЗИЛ: Юнусобод тумани 3-мавзе 1-уй, 31-хона. МҲЛЖАЛ: Юнусобод деҳқон бозори бош тарафи орқасида.

Тел: (8 371) 221-17-95, 221-77-72, +99894 678-50-30 225-97-93 (18⁰⁰ дан 22⁰⁰ гача).

ФИЛИАЛ МАНЗИЛИ: Яшнобод тумани Фарғона йўли кўчаси 4-уй, 40-хона. МҲЛЖАЛ: Қўйлик кийим бозори рўпарасида.

ТЕЛ: (8371) 295-97-82, +99894 678-50-30 (кундузи)

Хизматлар лицензияланган

ЎТИШ ДАВРИ — ЎСИШ ДАВРИ

Муҳайё иккинчи фарзанд. Касб-ҳунар коллежида ўқийди: 16 ёш, эпчилгина. Аммо унинг кейинги пайтлардаги жиззакилиги, ота-онаси ва опаси билан муомала муносабатларда тез-тез асабийлашиб кетаётганидан оиласидагилар хавотирланишяпти.

Жавдат ПҮЛАТОВ, психолог:

— Фарзандингиздаги бундай ўзгаришлар ўсмирликдан ўспиринликка ўтиш жараёнида содир бўладиган ҳолатлар ҳисобланади. Авваллари ўтиш ёшининг бошланиш даври 10-14, ўрта даври 14-18, якуний даври эса 18-20 ёш оралиғини ташкил этиши белгиланган эди. Аммо замонавий тиббиёт олимлари эса организмнинг анатомик-физиологик ўзгаришлари 7 ёшдан бошланишини ўрганиб чиқдилар ва жинсий ўзгаришларга қараб ўтиш ёшини белгилаш лозим деб ҳисоблайдилар. Мазкур даврда бола ўзига нисбатан кўпроқ диққат-эътиборни талаб қилади. Атрофдагилари унга катта одамлардек муносабатда бўлишларини истади. Лекин тенгдошлари ва оила аъзолари орасида мавқеи аввалгидек қолаверди. Натижада унда ўсмирлик ёши муаммолари пайдо бўла бошлайди. Мазкур давр “Эмансипация” — яъни бола оиладан узоқлашиб, тенгдошлари билан гуруҳлашиб, уларни ўзига яқин олиш хусусиятини юзага келтирилади ва тенгқурларнинг фикрларини катталарникига нисбатан кўпроқ қадрлайди. Бу жараёнда бола табиатида унинг “мен”и пайдо бўлади. Бу янги ҳиссиёт — ўз-ўзини англаш бўлиб, қучли-қучсиз, яхши ва ёмон тарафларни ўрганишга ҳаракат қилади. Йигит-қиз ўзини бошқалар билан солиштириш бошлайди. Тасаввурдаги “идеал”га айланиш учун катталар назоратидан қийиш ва мустақил шахс бўлиш лозим дея ҳисоблайди. Айрим олимлар бундай қарама-қаршиликларга бой даврни “таназзул даври” деб ҳам атайдилар. Чунки бу вақтда нафақат руҳий, балки, жисмоний ўзгаришлар ҳам кузатилади. Сўяларнинг қотиши, юрак ва қон томирлар фаолиятидаги нотекислик асаб тизими

нега катталарни кўпроқ ўйлантирмоқда?

мига ўз таъсирини кўрсатиб, ўсмир организмда зўриқиш юзага келади. Шунинг учун ҳам арзиманган нарсалар аччиқланиш, ҳатто депрессия ҳолатига ҳам тушиш мумкин. Шунини таъкидлаш лозимки, ўтиш даврида ўсмирларда диққат, хотира, тафаккур ривожланиб, бу ўсмирлар учун машаққатли, ота-оналар учун эса масъулиятли жараён ҳисобланади. Ўйбошилар фарзандларидаги ўзгаришларни тўғри баҳолашлари, имкон қадар уларнинг фикрини эшитишлари ва қаттиқ гапирмаслиги, энг муҳими, ҳар бир ишда меъёрни сақлаб олишлари лозим. Ана шундагина ўсмирда ташкилотчилик, ишбилармонлик ва бошқа шахсий қобилиятларини шакллантиришга етарлича шароит яратилади.

Манзура МАДРАХИМОВА, Тошкент шаҳар Мирзо Улуғбек тумани Гулистон маҳалласи Хотин-қизлар кўмитаси бошлангич ташкилоти раиси:

— Билмадим, менинг бу борадаги қарашларим кимларгадир эриш туолиши ёки мутлақо қарши муносабатда бўлишлари мумкин. Чунки олимлар бу даврда пайдо бўладиган руҳий зўриқишлар инсон характерини ўзгариштириб юборади, дея таъкидлашди. Менимча, бу фикрлар маълум бир даражада тўғридир. Лекин ҳаммаси оиладаги муҳитга боғлиқ. Тарбияни болага ҳомилалик давридаёқ бера бошлаш керак деган гап бежиз айтилмаган. Ота-онанинг ўзаро муо-

мала муносабатлари, қариндош-уруғлар орасидаги меҳр-оқибат — буларнинг барчаси болаликдан инсон онгини шакллантириб боради. Қуш уясида кўрганни қилади, тўғрими? Бола бамаъни, тинч-тотув оилада катта бўлса, каттани ҳурмат, кичикни иззат қилишни билса, у қандай бирданига ўзгариб қолиши мумкин? Устига-устак, фарзандларимиз шу ёшида ўзгариб қолар экан, ўз ҳолига ташлаб қўйсак, уларнинг эртаси учун ким жавоб беради? Донишмандлардан бири: “Тарбия икки йўл орқали берилади. Бири панд насиҳат қилиш, иккинчиси эса шахсан намуна бўлиш орқалидир” деган экан. Кайвониларимизда мана шу икки ҳислатнинг ҳам борлиги ёшларимизнинг бахти. Албатта, бу вазифани фақат ота-оналарнинг удраллаши мушкул. Бунда “Оила — маҳалла — мактаб” ҳамкорлиги алоҳида ўрин тутди. Эртамиз эгалари бўлган ёшларимизнинг келажаги учун бирчамиз бирдек масъулмиз.

Малика БОЙМАНОВА, “Қамолот” ЁИХ фаоли:

— Ўсмир руҳияти шаклланишида унинг оиласидаги молиявий аҳвол ўрни жуда катта. Болалигиданок меҳнатга ўрганган ва мана шунинг ҳисобига оиллага маблағ келаётганини тушунган ўсмир оғир-вазмин, ҳар бир гапини ўйлаб гапирадиган, исталган ишга эҳтиёткорлик билан қўл урадиган бўлади, аксинча, моддий эҳтиёжи тўла қондириладиган ўсмирлар-

да эса дангасалик, манманлик, атрофдагиларга нисбатан беписандлик шаклланади. Улар улғайгани сайин оила аъзоларининг фикрларини писанд қилмайдиган, ҳар бир ишни пул орқали битиришга уринадиган бўлиб боради. Яна бир жиҳати, ўтиш даври ҳам руҳий, ҳам жисмоний ўзгаришларга бой жараён. Бундай пайтда ҳис-туйғулар шаклланади, баъзи ўсмирларда иккинчи жинс вакилларига бўлган қизиқиш орта бошлайди ва бунинг ҳисобига ўқиши, яқинлари билан муносабати сустлашади. Шубҳасиз, бунинг олдини олиш ёки вақтида тўғри йўлга солиш мумкин. Бунда катталарнинг ўрни чексиз.

Гулчеҳра УМАРАЛИЕВА, Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти “Миллий гоё” фани ўқитувчиси:

— Аслида, инсон яралганидан бери ўтиш даврини бошидан кечирилади. Масалан, ўғил болаларнинг овози йўғонлашиб ёки қизларнинг ўзи истаганча ташки кўринишига оро бера бошлаши шунинг аломати. Лекин техника тараққиёти даврида тарбияда оиладан кўра ташки таъсирларнинг ўрни катта бўлаяпти. Ўзини қандай тутишни кўчадан, жамоат жойларидан, овқатланиш одобини дўстларидан, муомала маданиятини эса тенгдошларидан ўрганаёпти. Шуниси маълумки, ҳозирда телефон ёки компьютер кириб бормаган ҳонадон йўқ. Аксар ота-оналар нафақат иш жойларида, балки уйларида ҳам ана шундай техник воситалардан кенг фойдаланяпти. Бу ҳам ўзига хос давр талаби. Лекин назоратнинг сустлашиб кетаётгани ёмон оқибатларга олиб келмоқда. Чунки бола кўчага чиққанидан кейин ўзини эркин ҳис этмоқда ва виртуал оламга турли йўллар орқали кириб қолаётир. Бу чегарасиз дунё, кўряпмизки, қанчалар ёшларни бадном қилмоқда, ёт гоёларга тутқин бўлишига туртки бераёпти.

Кейинги вақтда гувоҳ бўлаётган янада аянчлироқ ҳолатлардан бири, айрим калтабни, миллий ўзликни унутган ёшларимиз орасида шарқона тарбияга зид гарбона тушунчаларга мойиллик сезилаяпти. Ана шундай қусурлардан бири, ота-онадан айри, яъни, бўлак яшашга қизиқиш одат тусига кирмоқда. Бу эса ўтакетган худбинликдан бошқа нарса эмас. Охир оқибати яхшилик билан тугамайдиган, “оммавий маданият”га хос бўлган бундай қалтис қадамларнинг ҳозирданок олдини олишга шошилишимиз зарур, деб ўйлайман.

Барно МИРЗААХМЕДОВА, “Оила ва жамият” муҳбири.

Бизнинг Шарқ халқлари учун миллий ўзлик, одоб-ахлоқ, ҳаё-иба тушунчалари муқаддас саналади.

Замон ўзгаришга. Глобаллашув, техник тараққиёт тезкорликни талаб қилаётир. Лекин инсон қалби билан бевосита боғлиқ кечаётган жараёнларга бундай муносабатда бўлиш яхшиликка етакламайди. Оддий мисол: кейинги йилларда тарбия масаласи энг долзарб муаммага айланиб бормоқда. Айниқса, балоғат ёшидаги йигит-қизларни ўзига оҳанрабодек тортиб, жодулаётган интернет тармоқлари, “оммавий маданият” белгилари миллий тарбияга соя ташлаётгани сир

Ҳаё — халоскор

эмас. Бу эса, муомаладан тортиб, кийиниш маданиятига сезилиб қолмоқда.

Жамоат транспортда кетаётган коллеж ё мактаб ўқувчисининг оғзидан чиқаётган гапларни айтиш у ёқда турсин, ҳатто ёзишга уяласан киши. Гап-сўзлари алмойи-жалмоий, беихтиёр: “Буларнинг ота-онаси қаерга қараётган экан-а, эртага тақдир не кечади?” деган савол ўйлантириб қўяди кишини. Хўш, бугундай пайтда яна шарқона ҳаё сизу бизга кўмакка келадими. Остонада берилган салом-алиқдан тортиб, хайру хўшгача ёки бўлмаса ўзини қандай тутишдан бошлаб гўзал тавозени қойиллатадиган бекажонлар фарзандларига намуна бўлишлари керак-да. Ўғилларни-ку авлод-

лар давомчиси, деймиз, қиз бола-чи, у нафақат ўзининг, балки уни севиб, ардоқлаб вояга етказган ота-онаси, қариндошлари, хуллас, бутун авлоду аждодларнинг шаънини елкасида кўтариб юришини унутмаслиги лозим.

Ҳаё ҳақида сўз кетганда, биз бу борада кўпинча қизларга асосий масъулиятни юклаб қўямиз. Ҳақиқий ўзбек қизи — ораста, ибони, ҳаёли, пазанда, меҳрибон, ширинсухан, меҳнатсевар, одобли, ибратли, оққўнғил, самимий, камтарин, зийрак, фаросатли, қатъиятли, иродали, сабрли, бардошли, зукко бўлиши керак деб ҳисоблаймиз. Кўпчи-

О й н а

лик ушбу қонидани “темир қонун”га айлантириб қўйгандек. Гўёки ҳаё фақат хотин-қизларга хос фазилат деган нотўғри тушулча урф бўлган. Лекин эркаклар-чи? Улар ҳам бу жабҳада теппа-тенг ҳуқуққа эга. Шундай экан, ҳаё-ибонинг миллиати йўқ, жинс танламайди у. Эркакдир, аёлдир, қаерда бўлса-да ўзлигини унутмаса бўлгани.

Шахло ҲАМРОЕВА, Тошкент молия институти катта ўқитувчиси.

ТАРБИЯДА ҲАММА МАСЪУЛ

Бош Қомусимизнинг "Оила" бобида, оила жамиятининг асосий бўғини эканлиги ҳамда унинг жамият ва давлат муҳофазасида бўлиш ҳуқуқи мустақамланган. Шунингдек, унда никоҳ томонларининг ихтиёрий розилиги ва тенг ҳуқуқлилиги асосланган, ота-оналар ўз фарзандларини вояга еткунга қадар боқиб ва тарбиялаш, ўз навбатида, вояга етган, меҳнатга лаёқатли фарзандлар ўз ота-оналари ҳақида ғамхўрлик қилишга мажбур эканлиги, фарзандлар ота-оналарнинг насл-насаби, фуқаролик ҳолатидан қатъи назар, қонун олдига тенглиги, оналик ва болалик давлат томонидан муҳофаза қилиниши ўз ифодасини топган. Жаҳонда эътироф этилган ҳуқуқий нормаларга тўла мос Оила кодекси ҳам оилавий муносабатларни тартибга солишда мустақам ҳуқуқий пойдевор бўлмоқда.

лар қонунда белгиланган тартибда жавобгар бўлади. Болаларнинг таълим-тарбиясига тааллуқли барча масалалар болалар манфаатидан келиб чиққан ва уларнинг фикрини ҳисобга олган ҳолда ота-она томонидан ўзаро келишув асосида ҳал этилади. Агар ота-она ўртасида келишмовчиликлар мавжуд бўлса, улар (улардан бири) бу келишмовчиликларни ҳал этиш учун васийлик ва ҳомийлик органига ёки судга мурожаат қилишга ҳақлидир.

Алоҳида яшаётган ота (она) бола билан қўришиш, уни тарбиялашда иштирок этиш ва таълим олиши масаласини ҳал этишда қатнашиш ҳуқуқи эга. Бола билан бирга яшаётган ота (она) боланинг она (ота) си билан қўришганда унинг жисмоний ва руҳий соғлиғига, ахлоқий камолотига зарар келтирмас, қаршилик қилмаслиги керак.

Ота-она боладан алоҳида яшайдиган ота (она) нинг ота-оналик ҳуқуқларини амалга ошириш тартиби тўғрисида ёзма равишда келишув тузишга ҳақлидир. Бундан ташқари, боладан алоҳида яшаётган ота (она) тарбия, даволаш, аҳолини ижтимоий ҳимоялаш муассасалари ва бошқа шунга ўхшаш муассасалардан фарзанди ҳақида маълумот олиш ҳуқуқи эга. Ота (она) томонидан боланинг ҳаёти ва соғлиғи учун хавф-хатар бўлгандагина, уларга ахборот бериш рад этилиши мумкин. Ахборот беришнинг рад этилиши устидан суд тартибида шикоят қилиниши мумкин.

Агар ота-она келиша олмасалар, низо ота-она (ёки улардан бири) нинг талабига биноан суд томонидан васийлик ва ҳомийлик органи иштирокида ҳал этилади. Суднинг ҳал қилув қарори бажарилмаганда айбдорга нисбатан қонун ҳужжатларида назарда тутилган чоралар қўлланилади, шунингдек, суд боладан алоҳида яшаётган ота (она) нинг талабига биноан бола манфаатларини ва унинг

фикрини ҳисобга олган ҳолда болани унга бериш тўғрисида ҳал қилув қарори чиқариши мумкин.

Шу ўринда суд амалиётдан бир мисол. Даъвогар А. Алиев (исм-шарифлар шартли олинди) жавобгар Б. Мирзаевага нисбатан фарзанди билан учрашиш вақтини белгилаш тўғрисидаги даъво аризаси билан судга мурожаат қилган. Даъвогар ўз даъво аризасида жавобгар билан биргаликдаги турмушидан бир нафар вояга етмаган фарзанди борлигини, суднинг қарорига асосан никоҳдан ажратилганлигини, фарзанди онасининг қарамоғида қолдирилганлигини, никоҳдан ажрашганларидан сўнг жавобгар унга фарзандини кўрсатмай қўйганлигини, учрашишга, унинг тарбиясида қатнашишга у ҳақида ғамхўрлик қилишга қаршилик кўрсатаётганлигини билдириб, суддан фарзанди билан учрашиш вақтини белгилаб беришни сўраган.

Суднинг ҳал қилув қарори билан даъво аризаси Ўзбекистон Республикаси Оила кодексининг 71,73,76-моддаларига асосланиб, қаноатлан-тирилган ва даъвогар А. Алиевнинг фарзанди билан қўришиш вақти ва тартиби белгиланган...

Хулоса қилсак, ота-оналар ўз болаларига нисбатан тенг ҳуқуқ ва мажбуриятларга эга эканликлари нисбатан ҳис этиб, бир-бирлари ва фарзандларининг қонун билан қўриқланадиган ҳуқуқ ва манфаатларини ҳурмат қилган ҳолда алоҳида яшаётган ота-оналар ички оилавий масалаларини, оилада болалар тарбияси, уларнинг фаровон ҳаёт кечириши ва камолоти ҳақида ғамхўрлик қилишда юз берадиган муносабатларини ўзаро келишув йўли билан ҳал қилишлари мақсадга мувофиқ.

Абдувоҳид ҚОСИМОВ,
Фуқаролик ишлари бўйича
Тошкент шаҳар Яккасарой
туманлараро суди раиси.

ВОЗ КЕЧИШГА ҲАҚЛИ

Меросхўр қандай ҳолларда ўзига тегишли меросдан воз кечиши мумкин?

О.Махмудов

— Фуқаролик кодексининг 1148-моддасида белгилаб қўйилганидек, "Меросхўр васиятнома бўйича ҳам, қонун бўйича ҳам ворисликка қақилсан, у ана шу асосларнинг бири ёки ҳар иккаласи бўйича ўзига тегишли бўлган меросдан воз кечишга ҳақли.

Меросхўр улушнинг ортиши ҳуқуқи бўйича ўзига

тегишли бўлган меросдан, мероснинг қолган қисмига ворисликдан қатъи назар, воз кечишга ҳақли.

Меросхўр меросдан воз кечганида васиятнома бўйича ёки қонун бўйича меросхўрлар жумласидан бўлмиш бошқа шахслар фойдасига воз кечаётганини кўрсатишга ҳақли"дир.

**Саволга Бўстонлиқ тумани
1-сон ДНИ катта нотариуси
Зэмээгуль ДУЙСЕНОВА жавоб берди.**

Ички ишлар идораларини тизимида аҳолининг энг кўп мурожаат этадиган соҳаларидан бири паспорт хизмати ҳисобланади. Айниқса, кейинги йилларда фуқароларга халқаро андозларга мос биометрик паспорт бериш жараёни изчил давом этаётгани эътиборга моликдир. Бу борада Каттакўрғон шаҳар ИИБ паспорт бўлинмасида барча қулайликлар яратилганлиги кўпчилик фуқароларга қулайлик туғдирмоқда. Бинодаги биометрик маълумотларни йиғиш хонаси, кутиш заллари замонавий жиҳозлар билан тўла таъминланган.

ҚУЛАЙЛИКЛАР ЯРАТИЛГАН

— Аҳолининг паспорт тартиботи борасидаги саводхонлигини янада ошириш ҳам бугунги кунда долзарб масалалардан бири, — дейди Каттакўрғон шаҳар ИИБ паспорт бўлинмаси бошлиғи, лейтенант Илҳомжон Намозов. — Хусусан, профилактика инспекторлари, маҳалла фаоллари ва жамоатчилик вакиллари иштирокида маҳаллаларда, ташкилотларда фуқаролар ўртасида учрашувлар ташкиллаштириб, биометрик паспортнинг аҳамияти, уни асраб-авайлаш, амалдаги қонун-қоидаларга риоя этиш зарурлигини тушунтирамиз. Ходимларимиз шахримизда доимий яшаётган фуқаролиги бўлмаган шахслар ҳамда МДҲга аъзо давлатлар фуқароларини аниқлаш, шаҳар ҳудудидида вақтинча қайддан ўтган, манзилларида яшамасдан бошқа жойда ноқонуний равишда вақтинча рўйхатдан ўтмасдан яшаб келаётган хоржий фуқаролар ва фуқаролиги бўлмаган шахсларни аниқлаш ҳамда уларга нисбатан қонунчиликка мувофиқ тегишли чоралар кўриш мақсадида бошқа хизмат вакиллари билан ҳамкорликда ташкил этилган "Спитамен", "Тозалаш-антитеррор", "Паспорт", "Фуқаро", "Тун", "Мигрант" каби тадбирларда фаол қатнашиб, ҳудуддаги хонадонларда ўз йўналишлари бўйича текширув ўтказишди. Текширувлар давомида бир қанча қоидабузарликлар аниқланди. Ушбу ҳолатлар юзасидан маъмурий баённомалар тузилиб, айбдорларга нисбатан қонунда кўзда тутилган жазо чоралари кўрилди. Жумладан, уч нафар МДҲ фуқароси Ўзбекистон Республикасида бўлиш қоидаларига риоя этмаганлиги учун маъмурий баённома тузилиб, ўрнатилган тартибда республикамиз ҳудудидан чиқариб юборилди. Шунингдек, уч нафар мамлакатимиз фуқароларига нисбатан МДҲ фуқаросини вақтинча рўйхатдан ўтмасдан ўз уйида шарт-шароит яратиб бергани учун Ўзбекистон Республикасининг "Маъмурий жавобгарлик тўғрисида"ги Қонунининг 225-модда 3-қисмига асосан маъмурий баённома тўлдирилиб, икки нафаридан жарима ундирилди ҳамда бир нафаридан жаримани ундириш мақсадида ижро қилиш учун суд ижрочилари Каттакўрғон шаҳар бўлимига юборилди.

Бир сўз билан айтганда, шаҳар ИИБ паспорт бўлинмаси ходимлари мурожаат этувчиларга сифатли хизмат кўрсатиб, ўзларига бириктирилган масъулиятли вазифаларни ўз вақтида, талаб даражасида бажариш учун барча имкониятларни ишга солишмоқда. Бугун умумий аҳолиси 88 минг бўлган шаҳар аҳолининг 76 фоизи биометрик паспорт билан таъминланганлиги бу борада олиб борилаётган ишлар самарали давом этаётганлигини исботлайди.

Хошим ОРЗИҚУЛОВ,
"Оила ва жамият" мухбири,
Самарқанд вилояти.

“ТО ОТАНГ РОЗИ ЭМАС...”

Отага доим сўзла раст, насихатин кулоққа ос, Озорлама иши юрмас отасини йиғлатганинг. Сўзларида маъни бўлмас, ош-нонин таъми бўлмас, Маъракада ўрни бўлмас отасини йиғлатганинг!

Бу қўшиқни ҳар гал эшитганимда ота ризолигига эришиш, бунда фарзанднинг бурчи, сазй-ҳаракатлари ҳақида ўйлайман.

Дарҳақиқат, Абдулла Қодирийнинг машҳур “Ўткан кунлар”идаги Отабек образи ота-она ҳурматини жойига қўйишнинг ўзига хос тисмолига айланган десак муболага бўлмас.

Яна бир тарихий ҳақиқатни эсланг, ўз қиблагихи Мирзо Улуғбекдек улуг зотнинг ўлимига сабабчи бўлган падаркуш Абдулатиф ҳам ота қарғиши ва халқнинг нафрати ургани боис бадном бўлган эди...

Хўш, оталарнинг ўрни ва қадр-қимматини қандай мезонлар билан ўлчаш мумкин?

Инқилоб ЮСУПОВА,
“Болалар ва оилаларни қўллаб-қувватлаш”
ассоциацияси раиси:

— Бир тadbирда қизиқ бўлди: отахонлардан бири авваллари ичкиликка ружу қўйганилиги оқибатида оиласида ҳурматини йўқотганини айтиб қолди. Унинг буткул ўзгаришига ўғлининг айтган бир оғиз танбеҳи туртки бўлган экан. Яъни, фарзанди ўзини қўйиётган отасига қарата: “Дада, аввал ўзингиз ичишни ташланг, кейин менга насихат берасиз!” деб таъна қилгани туфайли унинг дами кесилган экан...

Бу билан нима демоқчиман, энг аввало, ота-онанинг ўзи фарзандларига таълим-тарбия бобида қўзғу вазифасини бажариши керак! Яъни, уларнинг ҳар бир хатти-ҳаракати, одоб-ахлоқи, жамоатчилик орасидаги ўрнидан ўғил-қизлари ибрат олади. Ана шундай муҳит ҳукмрон бўлган хонадондан қувонч-шодлик аримайди, бахтсизлик яқинлашмайди.

Азалий таомил шу: фарзандларимиз биз эккан ниҳоллардир. Улар вақти-соати етган, оталик ва оналик деб аталган улкан масъулиятни зиммаларига оладилар. Биламизки, бола психологияси ҳамма нарсани тўлиқ тушунишга қодир эмас. Шу

боис ҳам айрим ҳолларда ота (она)нинг қарғишига учраган болалар ҳаётда ўз ўринларини топишлари жуда оғир кечади.

Рўзгорда отанинг ўрни бўлакча. У устун, сўянчиқ. Қизларимиз бежиз ўз жуфти ҳалолларидан отасига хос фазилатларни изламайди. Ўз отасини қадрлаган, ҳурмат-иззатини жойига қўя олган қизларгина ёри, ака ва укасини эъзозлайди. Гарчи оталар кўпроқ ўғил бола тарбиясига жиддий эътибор қаратишса-да, лекин, ғамхўр, мард, қатъиятли эркак сифатида қизларга ҳам бевосита ўрнақдир.

Баъзида эр-хотинлар ўртасидаги ажримларни таҳлил этганимизда ўша оилада эркакнинг, яъни отанинг ўрни йўқлиги аён бўлади. Демак, оилани мустаҳкамлаш, барқарорликни таъминлашда биринчи навбатда оталар катта роль ўйнайди.

Дилфуза ВАЛИЕВА,
психолог:

— Ҳар бир фарзанд дунёни тўлиқ англаши, тушуниши учун оиланинг ўзи бутун қўлланма керак. Она ўзининг оналик вазифасини, ота эса оталик ўрнини билиши лозим. Агар булардан бири кемтик бўлса, фарзанд ота-онаси ўрнига бегоналардан ўрناк оладими? Мабодо ота ишлаган бўлиб, уйда ўтирса-ю, рўзгор юки онага тушса, бола психологиясида она устун деган тушулча шаклланади. Натижада бола отага ишонсизлик билан қарайди. Соғлом муҳит ҳукм сурган оилаларда камдан-кам ҳолларда фарзандлар ноқобил бўлиши мумкин. Асосан, отанинг ўрни пасайгандагина болалар онага кўпроқ итоат этиб ўлғайишади. Оналаримиз бизга дадангизни ҳурмат қил, отанга ҳеч қачон тик боқма, гап қайтарма, деб миямизга қўйишган. Айрим оилаларда отасини фарзандига ёмонлаётган, уни “душман” сифатида кўрсатаётган оналар ҳам бор. Бундан ҳам кўз юмиб бўлмайди. Йигит отаси каби оила бошлиғи бўлиши учун, уни ўзига ўрнак сифатида қўриши керак.

Мухтор ЗОИРОВ,
Тошкент шаҳар, Шайхонтоҳур
туманидаги Тинчлик
махалласи раиси:

— Оилада хоҳлаймизми, йўқми, тушунмовчилик, келишмовчиликлар

Қ а д р и я т

бўлади. Аммо фарзандлар ва ота-оналар ўртасидаги ўзаро муносабатларни узиш даражасидаги масалалар ҳар биримизни қаттиқ ранжитди. Яқинда бир зиёли оилада вояга етган ўғил кўз ўнгимизда ота қарғишига қолди. У отасининг бор мол-мулкни ўзлаштириб олгани етмагандай ўзини ҳам уйига сиғдирмай қўйди. Биргалашиб роса насихат қилдик, қайда, кулоқ солмади. Охири отаси жаҳл устида ундан воз кечганини айтса-да, ўз билганидан қолмади. Орадан ҳеч қанча вақт ўтмади, ноқобил фарзанд оиласида нотинчлик рўй берди, туппа-тузук ишидан айрилди...

Шукрулло ЖҲРАЕВ,
Исломшунослик илмий-
тадқиқот маркази катта
илмий ходими:

— Отани (онани ҳам) норози қилган фарзанднинг икки дунёси ҳам обод бўлмаслиги ҳусусида муқаддас динимизда қанча ҳадис ва ҳикматли сўзлар бор. Ота-онанинг ҳурмати жойига қўйиш, рози қилиш ҳар бир фарзанд олдидаги шарафли бурч ҳисобланади. Куръони Каримнинг “Исро” сураси, 23-24 оятларида: “Роббингиз, Унинг Ўзигагина ибодат қилишларингизни, ҳамда ота-онага яхшилик қилишни амр этди. (Эй, инсон,) агар уларнинг бири ёки ҳар иккиси ҳузурингда кексалик ёшига етсалар, уларга «уф!» дема ва уларни жеркима. Уларга (доимо) ёқимли сўз айт! Улар учун меҳрибонлик билан, хорлик қанотини паст тут ва (дудода): «Эй Роббим! Мени (улар) гўдаклик чоғимдан тарбиялаганларидек, Сен ҳам уларга раҳм қилгин», — деб айт!» дейилган.

Одатда фарзандларнинг қош-қўзи, табияти, қўриниши отасига ўхшаб кетади. Агарда унда ёши катталар отасига хос фазилатларни кўрса “Отасига тортибди” деб алқашади. Ота бежиз фарзандни белимга дармон, кўзимга нур дея атамайди. Кун келиб кексаликнинг аломатлари сезилганда, ана шу забардаст ўғил отасига сўянчиқ бўлади, оқила қиз унинг иссиқ-совуғидан, яшашидан хабардор бўлиб туради.

Бобораҳим Машрабнинг “То отанг рози эмас...” деб бошланувчи ғазалида ота ризоси тилга олиниб, келажакка умиднинг асоси унинг сўзига итоат экани гўзал ўхшатишлар орқали тажассумланган:

Кечаю кундуз агар Куръон
тиловат айласанг,
Шабни рўз айлаб мудом
тақвои тоат айласанг,
Мисли хотамдек бўлуб хайри
саховат айласанг,
Қаъбаи мақсудни минг-минг
бор зиёрат айласанг,
То отанг рози эмас, тавбанг
қабул бўлмас сенинг.

Қамола АДАШБОВА.

“ҚИРОЛЛИК СЌҚМОҒИ”

“Қироллик сўқмоғи” (El Caminito del Rey) деб номланган бу ноанъанавий ёлғизоёқ йўл 1905 йили Испаниянинг Малага провинциясидаги йирик тўғон қурилиши жараёнида ишчилар учун ёрдамчи йўл сифатида қурилган. Сўқмоқ тошқояларга қўқилган темирйўл рельслари ва уларнинг устига ётқизилган бетон юзадан иборат. Узунлиги уч километр бўлган йўлнинг эни бор-йўғи бир метрни ташкил этади.

Бугунги кунда “Қироллик сўқмоғи” эскириб, нураб, деярли барча тиргаклари, тутқичлари яроқсиз ҳолга келган. Қўрииб турибдики, бу йўлни эндиликда хавфсиз деб бўлмайди. Шу боис сайёҳларнинг бу худудга ташрифи расман тўхтатилган.

Шундай бўлса-да, бу сўқмоқдан юриб қўриш учун экстремал спорт ишқибозлари, қизиқувчан ботирлар учраб туради.

ЭНГ КЕКСА АҲИЛ ОИЛА

Энг узоқ вақт аҳил яшаган оила сифатида ҳиндистонлик 107 ёшли Карам ва унинг 100 яшар рафиқаси Катари Чанд хонадони эътироф этилган.

87 йил муқаддам никоҳи ўқилган бу жуфтлик бирга кечган турмуши давомида бирор марта сену менга боришмаган. Натижада, улар дунёдаги энг

вафодор эр-хотин дея тилга олиниб, номлари Гиннесснинг рекордлар китобига битилган. Никоҳ тўйи Панжоб шаҳрида нишонланган чолу кампир шу тобда Англиянинг Бредфорд шаҳрида истиқомат қилишаётир. Саккиз фарзандни тарбиялаб, улардан 28 набира қўришган.

— Бизнинг узоқ ва аҳил ҳаёт кечиришимизнинг асосий сирини қувноқ ҳаёт тарзини танлаганимизда, — дейди Карам.

Ростдан ҳам у табиятан қувноқ инсон бўлиб, доимо рафиқасини қулдиришга, ҳазил-хузул қилиб кўнглини кўтаришга интилган.

— Дунёда турмуш ўртоғим билмаган латифа бўлмаса керак, — дейди қулиб Катари хоним.

Яна бир қизиқ ҳолат шуки, жуфтликнинг ҳар иккиси ҳам вегетариан бўлиб, ўз саломатликлари ҳақида доим жиддий қайғуришади. Соғлом турмуш тарзига қатъий риоя қилишади.

Наргиза СИДДИКОВА
тайёрлади.

Муассислар: Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси, «Болалар ва оилаларни қўллаб-қувватлаш» ассоциацияси (Болалар жағмармаси) ва «Соғлом авлод учун» халқаро хайрия фонди

Тахририятга келган қўлёзмалар муаллифларга қайтарилмайди. Реклама материаллари мазмунини учун тахририят жавобгар эмас.

«Шарк» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди. Тошкент, Буюк Турон кўчаси, 41-уй. Босишга топшириш вақти — 15:00. Босишга топширилди — 15:00.

E-mail: oilavajamiyat@sarkor.uz

ISSN 2010-7609

Бош муҳаррир:
Норқобил ЖАЛИЛОВ

Навбатчи муҳаррир — **Олимжон ЖУМАБОВ**

Саҳифаловчи — **Акбар ШОДИЕВ**
Мусахҳиҳлар — **Саидгани САЙДАЛИМОВ,**
Қамола АДАШБОВА

МАНЗИЛИМИЗ: Тошкент — 100000. Амир Темури кўчаси
1-тор кўча, 2-уй. Мўлжал: Олой бозори ёнида

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида
0169-рақам билан рўйхатга олинган. Буюртма
Г — 636. Формати А-3, ҳажми 2 табок. Адади
— 7028. Баҳоси келишилган нарҳда.

ОБУНА ИНДЕКСИ — 176

Қабулхона: (тел-факс) 233-28-20
Котибият: 233-04-35, 234-76-08

Web-site: oila-va-jamiyat.uz

1 2 3 4 5